

УДК 339.56:[330.3:004](477)
JEL Classification: F15, F23, O19, O31
doi: 10.31767/nasoa.1-2.2023.09

Б. О. ОВСАК,

магістрант,

кафедра економіки і підприємництва,

Національний технічний університет України

“Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”,

e-mail: ovsak.bohdan@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0361-0205>;

М. В. КОРЖ,

доктор економічних наук, професор,

професор кафедри світової економіки,

Державний торговельно-економічний університет,

e-mail: marinavladimirovna.korzha@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8129-8256>;

О. П. ОВСАК,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри менеджменту

зовнішньоекономічної діяльності підприємств,

Національний авіаційний університет,

e-mail: ovsak@i.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1725-8887>

Міжнародні аспекти розвитку ІТ-бізнесу України

У статті досліджено макроекономічні наслідки зовнішньоекономічної діяльності ІТ-бізнесу України, окреслено основні закономірності його розвитку. Встановлено, що вітчизняний ІТ-бізнес все більше набуває характерних рис суто міжнародного бізнесу. Обґрунтовано важливість цього при опрацюванні питань забезпечення переваг ведення ІТ-бізнесу саме в Україні та врегулювання інституційних засад у зазначеній сфері.

Виявлено значний позитивний вплив зростання обсягів надання ІТ-сектором України послуг, пов'язаних зі створенням програмного забезпечення, обробленням даних та веденням баз даних, на величину експорту зовнішніх послуг та торгового балансу послуг України в цілому. Це сталося через експортну спрямованість розвитку ІТ-сектору України, використання певних форм ведення цього бізнесу, а також завдяки особливостям зовнішньоекономічної діяльності таких підприємств. На основі проведеного аналізу розкриті особливості та переваги ведення ІТ-бізнесу в Україні, що визначають його міжнародну конкурентоспроможність.

Ключові слова: міжнародна маркетингова стратегія, інноваційні засоби, ринок ІТ-послуг, міжнародний бізнес, B2B-комунікації, цифровізація.

B. OVSAK,

Graduate Student,
Department of Economics and Entrepreneurship,
National Technical University of Ukraine
“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”,
e-mail: ovsak.bohdan@gmail.com,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0361-0205>;

M. KORZH,

Doctor of Economics, Professor,
Professor, Department of World Economics,
State University of Trade and Economics,
e-mail: marinavladimirovna Korzh@gmail.com,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8129-8256>;

O. OVSAK,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of Department of Management
of Foreign Economic Activity of Enterprises,
National Aviation University,
e-mail: ovsak@i.ua,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1725-8887>

International Aspects of IT Business Development in Ukraine

Results of a study of macroeconomic effects from foreign economic activities of IT business in Ukraine and its revealed development patterns are presented in the article. It was found that the domestic IT business gained the increasingly more features of the international business, which is very important in addressing the issues related with securing the advantages of doing IT business in Ukraine and building up the institutional framework required for it.

The study revealed that the increased scopes of services in creating software design, data processing and databases, techniques, provided by the IT sector in Ukraine, had a considerable positive effect for the exports of external services and the overall trade balance of services in Ukraine. It could be achieved due to the adaptation of the Ukrainian IT sector, in particular its organizational forms, to the specifics of foreign economic activities.

The analysis laid the basis for elaborating recommendations for securing the advantages of doing IT business in Ukraine and building up the relevant institutional framework that would allow for effective utilization of the potentials available with the domestic IT business.

Keywords: *international marketing strategy, innovation tools, market IT services, international business, B2B communications, digitalization.*

Вступ. В умовах глобалізації та розвитку Індустрії 4.0 ступінь поширення бізнесу, заснованому як на розробці та постачанні інформаційних технологій, так і на їх використанні відіграє все значнішу роль у процесах цифровізації економік країн. При поступовому зменшенні частки традиційної економіки відповідно зростає частка цифрової економіки, що в міжнародному сенсі сприяє підвищенню рівня конкурентоспроможності бізнесу та кожної країни в цілому. Більше того, стрімкий розвиток ІТ-бізнесу за останнє десятиріччя пов'язаний із адаптуванням бізнесу до нових умов, що характеризуються масштабним поширенням інформаційних технологій у різні сфери діяльності людини: від он-лайн купівлі квитків на потяг до створення особистого кабінету для отримання медичних послуг чи навіть послуг телемедицини.

Проблема. У сучасних умовах глобалізаційного розвитку ІТ-бізнес надає все більше переваг для його учасників завдяки притаманним йому організаційним особливостям, зокрема використанню можливості дистанційного управління, поширенню міжнародного співробітництва, використанню аутсорсингової та аустафінгової форм ведення бізнесу. Своєю чергою, зважаючи на велике значення міжнародних складових організації та ведення ІТ-бізнесу, дослідження його впливу на економічні системи залучених країн сьогодні є вельми актуальним.

Аналіз останніх публікацій. Питанням поширення цифровізації та її впливу на розвиток та діяльність підприємств присвячені праці М. Андрессена, М. Вейди, С. Коляденка, С. Кубіва, Р. Ліпсі, Дж. Макалая, О. Москаленко, Дж. Паркера, С. Чаудари та багатьох інших. На основі аналізу публікацій встановлено, що ринок інформаційних технологій умовно складається з трьох основних сегментів:

1. Hardware – апаратне забезпечення, яке становить фізичну основу технологічних процесів.
2. Packagedsoftware – готове програмне забезпечення, яке складає інформатив-непідґрунтя інформаційних процесів.
3. Services – безпосередньо інформаційні послуги, такі як, наприклад, ІТ-аутсорсинг, телекомунікаційні послуги чи послуги вебдизайну.

Дослідження особливостей маркетингових комунікацій з кожним роком стає все більш актуальним. Підприємства, які працюють на ринку B2B, постійно мають адаптувати свою політику комунікацій з партнерами та клієнтами на відповідність постійним технологічним удосконаленням комунікаційних засобів. Крім того, все більше компаній пріоритетом своєї роботи вважають клієнтоорієнтованість, отже саме комунікації стають ключовим фактором. Щодо світового ринку послуг, то їх різноманіття з кожним роком зростає у геометричній прогресії, особливо популярними в останні роки стали інформаційні та телекомунікаційні послуги.

Але наразі недостатньо вивчені макроекономічні наслідки розвитку ІТ-бізнесу України, зокрема зовнішньоекономічні наслідки його ведення для України в епоху стрімкого розвитку цифровізації

Мета статті полягає у дослідженні макроекономічних наслідків зовнішньоекономічної діяльності ІТ-бізнесу України, виявленні закономірностей його розвитку та переваг, що визначають його міжнародну конкурентоспроможність.

Методи. Для оцінювання макроекономічних наслідків розвитку ІТ-бізнесу України, виявлення його закономірностей, узагальнення результатів дослідження та формулювання висновків у роботі застосовано загальнонаукові методи: історико-логічний і системно-структурний, емпіричний, порівняльного та статистичного аналізу, інформаційний та інституційний.

Виклад матеріалу. За останнє десятиліття термін “інформаційні технології” набув поширення та життя, що віддзеркалює сучасний стан життєдіяльності суспільства від окремого громадянина, комерційного підприємства до державних установ країни та глобальних інституцій. Забезпечення розвитку людської цивілізації наразі безпосередньо залежить саме від таких технологій, які продовжують набувати стрімкого розвитку. Загалом під цим терміном розуміють сукупність методів і засобів, що використовуються для збирання, зберігання, обробки і поширення інформації [1]. Своєю чергою, ІТ-бізнесом вважають бізнес-сектор, що займається обчислювальною технікою, включаючи апаратне забезпечення, програмне забезпечення, телекомунікації і загалом усе, пов’язане з передачею інформації або системами, які сприяють спілкуванню. Характеризуючи український ІТ-бізнес, слід зважати на те, що на кінець 2021 року на ІТ-ринку діяло 8,2 тисячі юридичних осіб, які працювали у складі 5000 локальних компаній, а також майже 130 офісів і дослідницьких центрів глобальних компаній, таких як Microsoft, Magento, Amazon, Samsung тощо [2]. Серед основних напрямів діяльності варто назвати розробку програмного забезпечення, підтримку й обслуговування програмного забезпечення, тестування та дослідження [2; 3]. Україна відома своїми успішними стартапами та компаніями, серед яких Grammarly, MacPaw, Attendify, People.ai, AjaxSystems, Petcube, Reply.io та ін.

Важливою характеристикою розвитку вітчизняних ІТ-підприємств є аутсорсингова форма ведення цього бізнесу. Вона пов’язана з масштабним поширенням інформаційних технологій у різні сфери діяльності людини й суспільства загалом та адаптуванням бізнесу до нових умов. Історично, першою формою міжнародного бізнесу були імпорт та експорт. Усі пов’язані з ними операції можна віднести до двох великих груп. До першої належить торгівля товарами або матеріальними активами. До другої – торгівля послугами або нематеріальними активами. З розвитком інформаційних технологій до цих груп доєдналися цифрові товари та послуги, які фактично є аналогами товарів і послуг. Це своєю чергою, вплинуло на формування нової економіки, яка називається

цифрова економіка, тобто економіка, в якій у бізнес-процесах масштабно використовуються інформаційні технології. Зокрема, як пояснює А. Літошенко, ІТ-аутсорсинг пов'язаний з укладанням контрактів між компаніями-замовниками та компаніями – виконавцями контрактів щодо деяких бізнес-процесів, які не є стратегічними для компанії-замовника, а мають на меті підвищення її конкурентної переваги [4]. Українські компанії впливають на світові торговельні та виробничі ланцюги через експорт ІТ-послуг, а отже, залучені до глобальних процесів у сфері ІТ і, відповідно, до світового тренда глобалізації [5].

Найбільшим замовником ІТ-послуг України (близько 40%) є США, далі йде Велика Британія, на експорт до якої припадає 10% вітчизняних ІТ-послуг. Іншими великими клієнтами є Мальта, Ізраїль, Кіпр, Німеччина, Швейцарія, Нідерланди, Канада, Данія (табл. 1, складено на основі [6]).

Таблиця 1

Напрямки експорту ІТ-послуг України

(млн дол.)

Країна	Обсяги експорту ІТ-послуг України	
	2016 р.	2020 р.
США	685,0	2007,0
Велика Британія	153,0	503,0
Мальта	110,0	304,0
Ізраїль	94,0	238,0
Кіпр	70,0	205,0
Німеччина	67,0	197,0
Швейцарія	127,0	111,0
Нідерланди	42,0	108,0
Канада	65,0	98,0
Данія	42,0	93,0

Для аналізу міжнародних аспектів розвитку ІТ-аутсорсингу проаналізуємо світовий рейтинг аутсорсингової привабливості країн (Global Services Location Index), який щорічно розраховує американська консалтингова компанія А. Т. Kearney (табл. 2, складено на основі узагальнення [2]). Рейтинг будується за значеннями індексу, що обчислюється як добуток чотирьох субіндексів, а саме: фінансова привабливість; кваліфікованість та доступність необхідних працівників на ринку праці; наявність сприятливого бізнес-середовища для ведення аутсорсингових операцій; цифровий резонанс.

Таблиця 2

Динаміка глобального індексу розташування ІТ-послуг, Україна

Показник	Рік	2014	2016	2017	2019	2021
	Індекс		5,03	5,29	5,31	5,36
Позиція у рейтингу		41	24	24	20	42

Як видно з табл. 2, упродовж 2014–2019 рр. спостерігалось зростання як індексу ІТ-послуг України, так і її місця у рейтингу, але у 2021 році відбувся суттєвий спад. Так, у 2019 році вітчизняна ІТ-галузь займала 20 позицію у рейтингу зі загальним індексом 5,36 бала, але у 2021 році вона перемістилася на 42 місце з 60 країн. Причиною цього падіння стало збільшення вартості найму працівників. Такого самого впливу зазнали Литва і Тобаго. Якщо порівняти показники України у 2019 та 2021 роках, то можна побачити, що зменшився показник фінансової привабливості (з 2,90 у 2019 році до 2,65 у 2021), при цьому показник кваліфікації працівників сфери залишився на тому самому рівні – 0,87. Показник сприятливості бізнес-середовища збільшився з 1,01 до 1,08, що свідчить про реформування законодавства у цій сфері. Також зріс показник цифрового резонансу (з 0,58 у 2019 році до 0,64 в 2021 році) [2].

Внесок вітчизняних ІТ-підприємств у ВВП України можна визначити з аналізу ВВП, розрахованого виробничим методом, зокрема створеного сектором «Інформація та телекомунікації». У табл. 3 (складено на основі аналізу [6]) систематизовано статистичну інформацію щодо частки сектору «Інформація та телекомунікації» у ВВП України з 2016 р. по 2021 р.

Таблиця 3

**Внесок сектору «Інформація та телекомунікації» у ВВП,
Україна, 2016–2021 рр.**

(%)

Показник	Рік	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	Частка сектору «Інформація та телекомунікації» у ВВП України у цінах попереднього року		3,80	3,96	3,80	4,04	4,91
Частка сектору «Інформація та телекомунікації» у ВВП України, у постійних цінах 2016 р.		3,74	3,96	4,07	4,22	4,51	6,50
Частка найманих працівників сектору «Інформація та телекомунікації» у загальній їх кількості		2,23	2,21	2,37	2,33	2,20	2,20

Як представлено у табл. 3, у період з 2016 по 2021 роки спостерігалася хвилеподібна зміна частки ІТ-сектору у реальному ВВП України із загальним зростаючим трендом. Так, у 2016 році ця частка складала 3,8% ВВП, у 2020 році – 4,91%, у 2021 році – 4,5%. Більш чітко можна спостерігати зростання частки ІТ-сектору у ВВП України, розрахованому у постійних цінах 2016 року: з 2,23% у 2016 році до 6,5% у 2021 році. При цьому за аналізований період частка найманих працівників сектору «Інформація та телекомунікації» у загальній їх кількості залишалася на приблизно однаковому рівні – 2,20%. У табл. 4 і 5 (складено авторами на основі [7]) систематизовано дані щодо кількості найманих працівників у суб'єктів господарювання сектору «Інформація та телекомунікації» та їх частки, а також їх розподілу між типами підприємств.

Таблиця 4

**Кількість найманих працівників у суб'єктів господарювання сектору
«Інформація та телекомунікації» та їх розподіл за типами підприємств**

Рік	Кількість найманих працівників сектору у загальній їх кількості	Кількість найманих працівників сектору, що працюють на підприємствах	Кількість фізичних осіб – підприємців у кількості найманих працівників сектору
2018	168100	155000	13100
2019	172656	159358	13298
2020	162532	151690	10842
2021	165560	154199	11361

Таблиця 5

**Частка найманих працівників у суб'єктів господарювання сектору
«Інформація та телекомунікації» та їх розподіл між типами підприємств**

(%)

Рік	Частка найманих працівників сектору у загальній їх кількості	Частка найманих працівників сектору, що працюють на підприємствах	Частка фізичних осіб – підприємців у кількості найманих працівників сектору
2018	2,37	92,21	7,79
2019	2,33	92,30	7,70
2020	2,20	93,33	6,67
2021	2,20	93,13	6,87

Аналіз табл. 4 та 5 показав, що у 2019 році мало місце зростання як кількості, так і частки найманих працівників сектору «Інформація та телекомунікації» у загальній кількості працівників. У 2020 році спостерігалось зниження абсолютного і відносного значення показника, а у 2021 році відбулося певне зростання абсолютних значень. При цьому, як представлено у табл. 4, кількість фізичних осіб – підприємців серед найманих працівників сектору «Інформація та телекомунікації» у 2021 році на 1739 менша за 2018 рік, відповідно, їх частка у 2018 році була 7,79%, а у 2021 році – 6,87%.

Результати зовнішньоекономічної діяльності ІТ-бізнесу знаходять своє безпосереднє відображення у торговому балансі послуг України. Далі зосередимося на дослідженні складових зовнішньої торгівлі послугами України. Так, за обсягами експорту найбільшими складовими зовнішньої торгівлі послугами України є транспортні послуги, а також послуги з переробки матеріальних ресурсів, послуги у сфері комунікації, комп’ютерних та інформаційних послуг, рис.1 (складено на основі [6]). Характерним є те, що за останні 5 років відбулися зрушення у структурі експорту послуг України. Так, якщо транспортні послуги у 2017 році склали 54% експорту послуг, то за результатами 2021 року на них припадає всього 36%. Водночас частка експорту послуг у сфері комунікації, комп’ютерних та інформаційних послуг у 2017 році складала 18%, а за результатами 2021 року – зросла до 31%. При цьому значних змін у частці експорту послуги з переробки матеріальних ресурсів не відбулося: у 2017 році на них припадало 12%, у 2021 році – 11% експорту послуг.

Рис. 1. Динаміка структури експорту послуг, Україна, 2016–2021 рр.

Як бачимо, стрімке зростання експортних потоків від комунікаційних, комп’ютерних та інформаційних послуг за останні п’ять років привело до помітних зрушень у структурі експорту послуг України. Відповідно до класифікації видів зовнішньоекономічних послуг (КЗЕП), розділ 09. Послуги у сфері телекомунікації, комп’ютерні та інформаційні послуги складається з таких підрозділів: 09.01. Телекомунікаційні послуги; 09.02. Комп’ютерні послуги; 09.03. Інформаційні послуги. Подальшу деталізацію послуг представлено у табл. 6 (за даними [9]).

Таблиця 6

Послуги у сфері телекомунікації, комп’ютерних та інформаційних послуг

Код КЗЕП 09	Послуги
Телекомунікаційні послуги	
09.01.01	Послуги мережі загального користування
09.01.02	Послуги операторів-ліцензятів
09.01.03	Послуги операторів мобільного зв’язку

Код КЗЕП 09	Послуги
Комп'ютерні послуги	
09.02.01	Послуги, пов'язані із створенням програмного забезпечення
09.02.02	Послуги з оброблення даних
09.02.03	Послуги, пов'язані з роботою з базами даних
09.02.04	Інші комп'ютерні послуги
09.02.05	Послуги з технічного обслуговування та ремонту комп'ютерної та офісної техніки
Інформаційні послуги	
09.03.01	Послуги інформаційних агентств
09.03.02	Консультаційні послуги з питань інформатизації
09.03.03	Інші інформаційні послуги

На рис. 2 (складено на основі [6]) представлена динаміка структури експорту послуг України у сфері комунікації, комп'ютерних та інформаційних послуг за складовими.

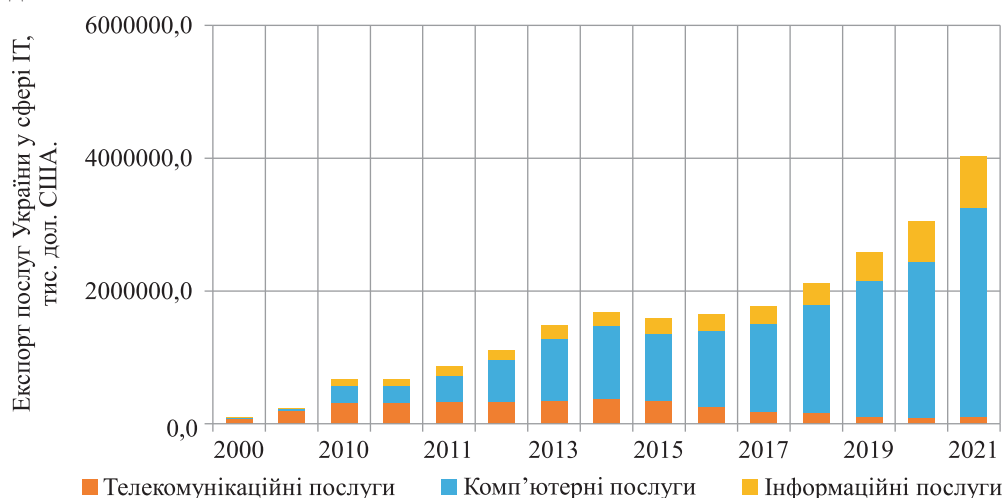

Рис. 2. Динаміка зміни структури експорту послуг у сфері ІТ, Україна, 2000–2021 рр.

Так, якщо у 2010 році телекомунікаційні послуги складали 50% експорту послуг України у сфері ІТ, то у 2018 році ці частка становила близько 7,5%, а за результатами 2021 року ще скоротилася утричі (2,5%). Частка інформаційних послуг, навпаки, зросла з 2,5 % у 2000 році до 19,0% за результатами 2021 року. Найбільші зміни відбулися з часткою комп'ютерних послуг: вона зросла з 4,2% у 2000 році до 78% за результатами 2021 року. Зважаючи на склад комп'ютерних послуг (див. табл. 6), слід зазначити, що суттєвого зростання набули обсяги перших трьох (послуги, пов'язані зі створенням програмного забезпечення, послуги з оброблення даних та послуги, пов'язані з роботою з базами даних), що стало наслідком розвитку ІТ-сектору України та його експортної орієнтації.

На рис. 3 (складено на основі [6]) представлена динаміка зміни структури сальдо послуг України у сфері комунікації, комп'ютерних та інформаційних послуг за 2000–2021 рр. Її аналіз показав, що у 2000 році мало місце від'ємне загальне сальдо цього розділу послуг, у 2005 році від'ємне значення показали комп'ютерні та інформаційні послуги, а з 2010 року спостерігається позитивне сальдо. При цьому відбувається стає суттєве зростання саме сальдо комп'ютерних послуг при поступовому зростанні також частки інформаційних послуг.

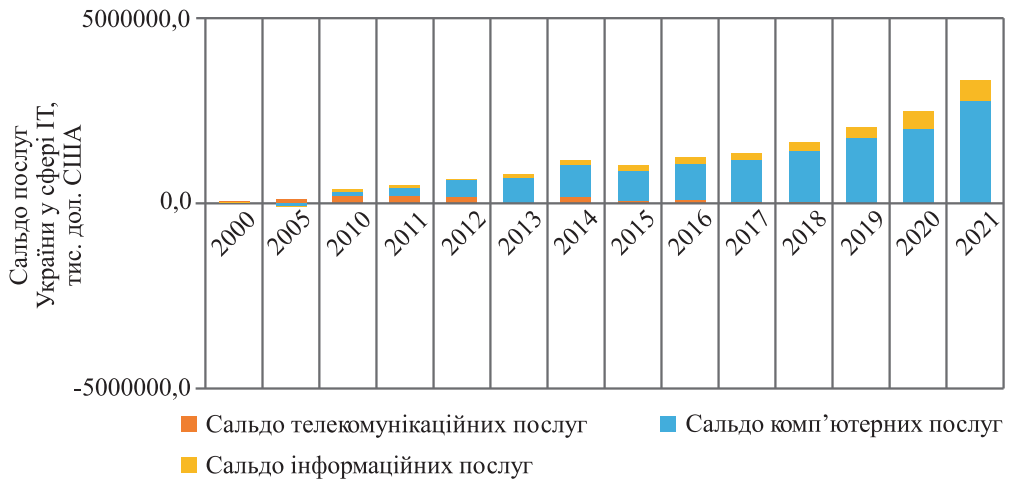

Рис. 3. Динаміка зміни структури сальдо послуг у сфері ІТ, Україна, 2000–2021 рр.

На рис. 4 (складено на основі [6]) представлена динаміка зміни структури зовнішнього торговельного обороту послуг України у сфері ІТ за 2000–2021 рр. Її аналіз показав, що обсяги торговельного обороту телекомунікаційних послуг зростали до 2013–2015 рр. завдяки зростанню обсягів імпортування Україною цього виду ІТ-послуг, а після цього поступово скорочувалися і за результатами діяльності у 2021 році майже зрівнялися зі значенням 2000 року.

Отже, виявлений значний позитивний вплив зростання обсягів надання ІТ-сектором України комп'ютерних послуг, пов'язаних зі створенням програмного забезпечення, обробленням даних та з базами даних на величину експорту зовнішніх послуг та торгового балансу послуг України.

Рис. 4. Динаміка зміни структури зовнішнього торговельного обороту послуг у сфері ІТ, Україна, 2000–2021 рр.

За період 2000–2021 рр. обсяг торгового обороту суто інформаційних послуг поступово зростає, при цьому його частка збільшувалася лише останні три роки й за результатами 2021 року склала 20%. До того ж стрімко зріс торговельний оборот суто комп'ютерних послуг завдяки зростанню обсягів експорту цієї підгрупи ІТ-послуг; його частка у торговельному обороті досягла, відповідно, 75%.

Загалом, як бачимо, зниження місця ІТ-галузі України у рейтингу А. Т. Kearney (що було проаналізовано вище) не пов'язано зі станом розвитку самої галузі ІТ через

притаманні їй особливості. Ключовою серед останніх є орієнтованість галузі на експорт, причому основні замовники послуг розташовані у США. Саме наявність великої кількості кваліфікованих ІТ-фахівців, їхня європейська ментальність, схожа бізнес-культура і нижча, ніж у країнах ЄС та США вартість праці становлять конкурентні переваги ІТ-галузі України. Завдяки цим перевагам галузь показала зростання експорту попри зниження рейтингових індикаторів. Згідно зі звітом асоціації IT Ukraine, після початку повномасштабної війни в Україні ІТ-сектор зріс за 1 квартал 2022 року на 28% порівняно з відповідним періодом попереднього року [2]. У воєнних реаліях ІТ-бізнесу вдалося консолідуватися та швидко переформатуватися завдяки антикризовим бізнес-планам, а також можливості переведення своїх працівників на віддалений режим роботи. Більшість ІТ-компаній зберегли клієнтів та свої контракти. Завдяки цьому галузь залишається фінансово стабільною, забезпечує регулярні валютні надходження до України і поповнення державного бюджету через сплачувані податки. До переваг, які наразі сприяють розвитку ІТ-бізнесу в Україні, слід віднести відтік замовників від країни-агресора, що потенційно зможе покращити темпи розвитку індустрії, однак за умови, що українські фахівці, котрі надають послуги для бізнесів, перебуватимуть у безпеці, а також не буде загрози для цих бізнесів та їхніх клієнтів.

Висновки. За останні п'ять років відбулися зрушення у структурі експорту послуг України. Якщо частка експорту послуг у сфері комунікації, комп'ютерних та інформаційних послуг у 2017 році складала 18%, то за результатами 2021 року вона зросла до 31%. Телекомунікаційні послуги у 2010 році склали 50% експорту послуг України у сфері ІТ, у 2018 році ця частка впала в рази і становила близько 7,5%, а за результатами 2021 року – 2,5%. Навпаки, частка інформаційних послуг зросла з 2,5% у 2000 році до 19% за результатами 2021 року. Найбільші зміни відбулися з часткою комп'ютерних послуг: вона зросла з 4,2% у 2000 році до 78% у 2021 році. Зважаючи на склад комп'ютерних послуг (а саме: послуги, пов'язані зі створенням програмного забезпечення, послуги з оброблення даних, послуги, пов'язані з роботою з базами даних; інші комп'ютерні послуги, послуги з технічного обслуговування та ремонту комп'ютерної та офісної техніки), зазначимо, що суттєвого зростання набули обсяги саме перших трьох, що стало наслідком розвитку ІТ-сектору України та його експортною орієнтацією.

За результатами 2000–2009 років мало місце від'ємне загальне сальдо зовнішньої торгівлі послугами з комунікації, комп'ютерними та інформаційними послугами. Позитивне сальдо спостерігається з 2010 року, при цьому відбувається суттєве неухильне зростання саме сальдо комп'ютерних послуг із поступовим зростанням частки інформаційних послуг у цій підгрупі.

Виявлений значний позитивний вплив зростання обсягів надання ІТ-сектором України комп'ютерних послуг, пов'язаних зі створенням програмного забезпечення, обробленням даних та з базами даних на величину експорту зовнішніх послуг та торгового балансу послугами України. Останнє стало можливим завдяки експортно орієнтованому розвитку ІТ-сектору України, зокрема форм ведення цього бізнесу, особливостям зовнішньоекономічної діяльності. Оскільки вітчизняний ІТ-бізнес набуває все більше ознак суто міжнародного бізнесу, дуже важливо це враховувати при опрацюванні питань забезпечення переваг ведення ІТ-бізнесу саме Україні та врегулювання відповідних інституційних засад його ведення.

Список використаних джерел

1. Риндюк Д. В., Пешко В. А. Інформаційні технології: конспект лекцій: навч. посіб. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2022. 180 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/48471/1/Informatsiini_tekhnolohii_leksyii
2. Ukraine IT Report 2021. Результати національного дослідження ІТ-індустрії. IT Ukraine. 20.01.2022. URL: <https://itukraine.org.ua/results-of-a-national-study-of-the-it-industry.html>
3. Мельник Т., Завгородня Е. Конкурентні переваги ІТ-сектору України. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2023. № 1. С. 42–59. URL: [https://doi.org/10.31617/3.2023\(126\)04](https://doi.org/10.31617/3.2023(126)04)

4. Літошенко А.В. Проблеми визначення поняття ІТ-аутсорсингу та його особливості. Економічний аналіз: зб. наук. праць. 2016. Т. 23, № 2. С. 88–92.
5. Вікулова А. О., Савчук В. В. Перспективи розвитку ринку ІТ-послуг в Україні. Причорноморські економічні студії. 2020. № 50. URL: http://bses.in.ua/journals/2020/51_2020/6.pdf
6. Зовнішня торгівля послугами / Зовнішньоекономічна діяльність / Економічна статистика. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm (дата звернення: 10.03.2023).
7. Статистичний щорічник України. 2007–2020: стат. зб. / Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/01/Arch_zor_zb.htm
8. Розвиток підприємництва / Діяльність підприємств / Економічна діяльність / Економічна статистика. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze_20.htm (дата звернення: 10.03.2023).
9. Класифікація зовнішньоекономічних послуг (КЗЕП): затверджено наказом Державної служби статистики від 27.02.2013 р. № 69, станом на 23.12.2022 р. URL: https://ukrstat.gov.ua/klasf/st_ks/kzep.pdf

References

1. Ryndiuk, D. V., & Peshko, V. A. (2022). *Informatsiini tekhnolohii: konspekt leksiі* [Information technologies: lecture summary]. Kyiv: KPI im. Ihoria Sikorskoho [in Ukrainian].
2. *Ukraine IT Report 2021. Rezultaty natsionalnoho doslidzhennia IT-industrii.* [Results of the national IT industry research]. (20.01.2022). itukraine.org.ua. Retrieved from <https://itukraine.org.ua/results-of-a-national-study-of-the-it-industry.html> [in Ukrainian].
3. Melnyk, T., & Zavhorodnya, E. (2023). Konkurentni perevahy IT sektoru Ukrainy [Competitive advantages of IT sector in Ukraine]. *Zovnishnja torgivlja: ekonomika, finansy, pravo – Foreign trade: economy, finance, law*, 1, 42–59. [https://doi.org/10.31617/3.2023\(126\)04](https://doi.org/10.31617/3.2023(126)04) [in Ukrainian].
4. Litoshenko, A. V. (2016). Problemy vyznachennia poniattia IT-outsorsynhu ta yoho osoblyvosti. [Problems of defining the concept of IT outsourcing and its features]. *Ekonomichniyi analiz – Economic analysis*, 23, 2, 88–92 [in Ukrainian].
5. Vikulova, A. O., & Savchuk, V. V. (2020). *Perspektyvy rozvytku rynku IT-poslugh v Ukraini* [Prospects for the development of the IT services market in Ukraine]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, 50. Retrieved from http://bses.in.ua/journals/2020/51_2020/6.pdf [in Ukrainian].
6. *Zovnishnia torhivlia posluhamy / Zovnishnoekonomichna diialnist / Ekonomichna statystyka* [Foreign trade in services / Foreign economic activity / Economic statistics]. ukrstat.gov.ua. Retrieved March, 10 2023 from https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm [in Ukrainian].
7. *Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy. 2007–2020: stat. zb.* [Statistical Yearbook of Ukraine. 2007–2020]. ukrstat.gov.ua. Retrieved March, 10 2023 from https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/01/Arch_zor_zb.htm [in Ukrainian].
8. *Rozvytok pidpriemnytstva / Diialnist pidpriemstv / Ekonomichna diialnist / Ekonomichna statystyka* [Development of entrepreneurship / Activities of enterprises / Economic activity / Economic statistics]. ukrstat.gov.ua. Retrieved March, 10 2023 from https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze_20.htm [in Ukrainian].
9. *Klasyfikatsiia zovnishnoekonomichnykh poslugh (KZEP): zatverdzheno nakazom Derzhavnoi sluzhby statystyky vid 27.02.2013 r. № 69, stanom na 23.12.2022 r.* [Classification of foreign economic services (KZEP): approved by Order of the State Statistics Service of February 27, 2013 No. 69, as of December 23, 2022]. ukrstat.gov.ua. Retrieved March, 10 2023 from https://ukrstat.gov.ua/klasf/st_ks/kzep.pdf [in Ukrainian].

Посилання на статтю:

Овсак Б. О., Корж М. В., Овсак О. П. Міжнародні аспекти розвитку ІТ-бізнесу України. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. праць*. 2023. № 1-2. С. 85–95. doi: 10.31767/nasoa.1-2-2023.09.

Link to the article:

Ovsak, B., Korzh, M., & Ovsak, O. (2023). Mizhnarodni aspekty rozvytku IT-biznesu Ukrainy [International Aspects of IT Business Development in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii statystyky, obliku ta audytu – Scientific Bulletin of the National Academy of Statistics, Accounting and Audit*, 1-2, 85–95. doi: 10.31767/nasoa.1-2-2023.09.